

*Єнкіна Людмила Андріївна,
курсант навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Харченко Наталія Петрівна,
старший викладач кафедри
теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІ ЕВОЛЮЦІЇ ФОРМ ДЕРЖАВИ

Серед численних нагальних та невирішених питань юриспруденції залишається визначення поняття форма держави.

Форма держави – це складне поняття, яке характеризує державу з точки зору існуючої в ній форми правління, державного устрою та державно-правового режиму. Кожна держава, яку і будь-яке інше соціальне утворення, має бути певним чином організована, побудована, сформована, а здійснення нею влади має відбуватися певними способами, методами. Взагалі необхідно звернути увагу на такі значні фактори, які складають стан країни: умови формування країни, історичні традиції, політичні війни всередині еліти та панування певних ідеологій та культурних цінностей [1, с. 87].

На думку відомого філософа Аристотеля, були такі правильні форми державного правління монархія, аристократія, політія; неправильними формами державного правління були: тиранія, олігархія, демократія [2, с. 81].

Відомий французький юрист та письменник Шарль Луї Монтеск'є визначав форму держави як чинники, які визначають методи здійснення державної влади:

- 1) республіка (державна влада визначається добродетельністю і рівністю);
- 2) монархія (основа влади – честь);
- 3) деспотія (основа влади – страх).

В останні роки пропонується варіант «наскрізної», узагальнюючої класифікації усіх державних форм. До її основи покладається спосіб організації та здійснення державної влади, що взятий у єдності усіх її гілок, територіальної реалізації, методів діяльності. Ця єдність створює нове явище – цілісну форму, якій згідно теорії систем притаманні якості, що не властиві ні одному з її елементів окремо. Відповідно до цього варіанту пропонуються такі три форми державного правління: монократична (єдиновладна), сегментарна (змішана) та полікратична (багатовладна).

Монократична форма державного правління характеризується єдиновладдям. Повнота державної влади може знаходитися у руках однієї особи, або відповідно до конституції може бути проголошено, що уся влада належить радам.

Сегментарна форма державного правління є перехідною від монократичної форми до полікратичної. Уся влада зосереджена в руках глави держави, інколи – уряду. Роль судів та парламенту призначена [3, с. 34].

Полікратична державна форма протилежна монархичній. Діє поділ державної влади та існує місцеве самоврядування. У державно-правовому режимі домінують демократичні методи управління та державне управління, яка є децентралізованим.

Отже, загальнотеоретичні уявлення про форму держави змінювались протягом тривалого часу від стародавніх часів до сьогодення. Попри те, що ця категорія є доволі такою усталеною й донині науковці сперечаються щодо правильності та адекватності визначення цього поняття, а також інших суміжних понять, пошуку більш досконалих форм держави.

Список використаних джерел

1. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
2. Харченко Н. П. Форма держави: еволюція наукових поглядів. *Юридичний бюлетень*. 2021. № 18. С. 80–84.
3. Богушова І. В. Концептуальні засади розуміння сутності форми держави. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 31–36.

Журавель Олена Олександрівна,
курсант навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Харченко Наталія Петрівна,
старший викладач кафедри
теорії держави та права

Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ФОРМА ПРАВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Наукове обґрунтування питань форми права теоретично і практично важливо. Воно допомагає політично осмислити правові процеси і явища, які відбуваються в суспільстві і державі. Вдосконалення законодавства, підвищення соціальної ефективності правових норм та зміцнення законності і правопорядку на пряму залежать від наукових досліджень в цьому напрямку.

Форма права демонструє, як державні органи створюють, фіксують ту чи іншу норму права і яким чином ця норма доводиться до свідомості громадян держави. Тобто форма права є сукупністю визнаних конкретною державою офіційно-документальних способів зовнішнього вираження і закріплення правових норм, змісту права [1, с. 9]. Головна функція форми права –